

Nr 189.

Av herr **Lindman m. fl.**, om anslag till premier vid rovodlings-
tävlingar i Norrland och Dalarna.

Under 1916 års riksdag väcktes av undertecknad Öberg m. fl. en motion (II:112) om beviljande av ett anslag å 21,000 kronor till anordnande av rovodlingstävlingar i Norrland och Dalarna, vilken motion emellertid blev av jordbruksutskottet avslagen. Då undertecknade fortfarande anse, att en sådan åtgärd skulle vara av synnerlig betydelse för jordbrukets utveckling i dessa delar av landet, hava vi icke velat underlåta att ännu en gång underställa densamma riksdagens bedömande. En närmare granskning av de skäl, som jordbruksutskottet då anförde för avslag, torde nämligen visa att desamma knappast äro fullt hållbara. Ehuru utskottet skarpt betonar den betydelse, som en utvidgad rotfruktsodling skulle medföra för Norrland och Dalarna, anser dock utskottet en särskild premiering av denna odling obehövligen, enär »vid premieringen av mindre jordbruk det tillkommer vederbörande premieringsnämnd att även taga hänsyn till där bedriven rotfruktsodling», varigenom efter utskottets förmenande »redan en premiering i det syfte motionen avser» äger rum. Denna jämförelse är haltande. Småbrukspremieringen avser att premiera redan helt eller delvis utfört jordbruksarbete, vare sig rotfruktsodling ingår i detsamma eller ej. Rovodlingspremieringen åter hänvisar alldeles särskilt på och uppmuntrar till vidtagande av en sådan åtgärd, som avser frambringande av största möjliga växtnäringssubstans (dubbelt så stor som av säd eller gräs), varjämte densamma nödvändiggör för pris-erhållande ett sådant förbruk och en sådan skötsel av jorden, som sträcker sina verkningar till många efterföljande skördar och väsentligt bidrager till kreatursskötselns förbättring, varpå i Norrland huvudvikten bör läggas. Häri ligger skillnaden mellan den direkta rovodlingspremieringen och den indirekta vid småbrukspremieringen.

Bihäng till riksdagens protokoll 1917. 4 saml. 85 häft. (Nr 189—192.) 1

Jordbruksutskottet framhåller därjämte, att, »därest särskild premiering av rotfruktsodling anses önskvärd inom vissa delar av landet, detta bör vara en uppgift för vederbörande hushållningssällskap». Häremot kan anmärkas, att det icke är på något annat sätt, som vi tänkt oss att användningen av de anslagna medlen skulle ske; anordningen av premieringen och fördelningen av prisen skulle givetvis ske genom vederbörande hushållningssällskap.

Många skäl tala för anslag till en sådan premiering. Det torde kunna betraktas som en oavvislig plikt för staten att på allt sätt befrämja produktionen av folk- och djurnäringsmedel, särskilt i dessa tider av brist. I synnerhet gäller detta om sådana landsdelar, som på grund av avskilt, ogynnsamt läge, dels äro mera efterblivna i jordbrukshänsseende och dels genom dåliga kommunikationer ha svårt att få sina näringsmedelbehov fyllda. Då såsom här är fallet klimat, jordmånens beskaffenhet och andra förhållanden lägga hinder i vägen för produktionen av vissa näringsmedel, böra stat och hushållningssällskap sträva efter att leda produktionen i den riktning, som naturförhållanden angiva och som lova den rikaste produktionen. De måste därvid särskilt inrikta sin uppmärksamhet på uppmuntrande av sådana odlingsgrenar, som ej endast direkt äro av den största betydelse för jordbruket och husdjursskötseln, utan även indirekt genom sina följder och sitt sammanhang med annan jordbrukskultur inom samma område. En sådan del av Sverige utgör framförallt Norrland och Dalarna och en sådan gren av odlingen som ger både största massan näringsmedel och största ekonomiska utbytet är den rätt bedrivna rotfruktsodlingen.

Med all rätt kan man påstå att rovan för Norrland motsvarar vad sockerbetan är för Skåne, enär rovan är den rotfrukt, som i Norrland ger lika stor avkastning som i Skåne och som går lika bra ända upp i Norrbottens lappmarker. Liksom staten understödjer sockerbetsodlingen i Skåne, så bör den åtminstone uppmuntra rovodlingens utbredning i Norrland. Naturligtvis måste detta ske på något olika av de skiftande förhållandena betingat sätt.

Ett synnerligen praktiskt sätt att få fram rovodlingen i Norrland har den i några län tillämpade *premieringen av välskötta rovland* visat sig vara. Som bevis på, vilken förmåga denna premiering har att locka fram rovodling, kunna några siffror ur »Norrlands jordbruksmöjligheter» av E. O. Arenander anföras och som till väsentlig del kunna hänföras till rovodlingspremieringen i Västernorrlands län. Två i Norrland (Härnösand och Gävle) boende fröfirmor försälde under nedanstående år följande kilogram rovfrö:

1897	49 kg.
1898	70 »
1899	70 »
1900	110 » Rovpremiering införd
1901	125 »
1902	385 »
1903	1,415 »
1904	3,649 »

På fem år hade sålunda efter rovodlingspremieringens införande fröförbrukningen från endast två firmor mer än trettiodubblats.

Trots dessa och andra uppenbara vitsord om rovodlingspremieringens nytta var sådan direkt premiering år 1913 införd endast i tvenne län, oaktat densamma åtminstone i ett län praktiserats sedan år 1900. Orsakerna härtill kunna vara flera; en orsak är helt visst att söka däruti att hushållningssällskap ha behov av sina inkomster till andra nödvändiga utgifter. För vinnande av verklig och bestående framgång härutinnan måste staten här ingripa och ej överlåta allt initiativ åt hushållningssällskapen.

Staten och riksdagen följer därvid endast ett förut ofta praktiserat förfaringssätt, nämligen, att den upptager en av enskilda hushållningssällskap vidtagen åtgärd som visat sig vara välbetänkt, och ger densamma större spridning och allmängiltighet genom att understödja densamma.

Så förfors såväl med nötboskapspremieringen som med understödet till fröodlareföreningarna för upprättandet av frörenserierna. Till en början kunde det för sistnämnda ändamål beviljade anslaget ej förbrukas, enär så få frörenserier då funnos; staten har emellertid nu vunnit sitt mål att framkalla sådana renserier genom den livlighet på detta område, som anslaget givit upphov till.

Det har visat sig, bland annat genom doktor Paul Hellströms försök, att rovor utveckla sig förträffligt ända upp i Norrbottens lappmarker, och att dessa äro minst nogräknade på jordmån av alla rotfrukter. Övriga sådana (frånsett kålrötter på lämplig jord) ge enligt mångfaldiga försök för liten skörd för att härvidlag komma ifråga.

På grund av vunnen erfarenhet vore det önskvärt, att vid en sådan premiering minimiarealen för de tävlande bestämdes till $\frac{1}{4}$ hektar. Utfärdandet av närmare bestämmelser torde överlämnas åt Kungl. Maj:t i anslutning till de vid dylik premiering redan vunna erfarenheter. De belopp, som nu begäras för detta ändamål, anse vi vara relativt

obetydliga såväl i förhållande till det anslag som lämnas till sockerbetsodlingen som i förhållande till den nytta, som rovodlingspremieringen skulle medföra. Denna uppmuntrar på ett alldeles särskilt sätt lantmannen att väl avdika, bruka, gödsla, rensa, gallra och sköta sin åker — och har han en gång genom allvarligt arbete fått fram en rik rotfruktsskörd, kan han icke undgå att lägga märke till vilken betydelse densamma har såväl för hans husdjur, som för kommande skördar.

Med anledning av vad sålunda anförts, få undertecknade, då vi därjämte anse, att den föreslagna premieringen står i full överensstämmelse med av riksdagen inom likartade områden tillämpade principer, och då vi vidhålla, att en sådan premiering skulle innebära ett synnerligen kraftigt stöd för rovodlingens ytterligare utveckling i Norrland och Dalarna, härmed hemställa,

att riksdagen ville för år 1918 anslå ett belopp av 10,000 kronor att i enlighet med de närmare föreskrifter, som av Kungl. Maj:t komme att meddelas, genom de hushållningssällskap i Norrland och Dalarna, som anordna rovodlingstävlingar, utdelas såsom premier för sådana odlingar.

Stockholm den 26 januari 1917.

Arvid Lindman.

*C. J. Öberg. Karl Karlsson, Mo. Ad. Wiklund. O. E. Holm.
N. E. Nilsson. Fritz Kaijser. Nils Johansson. Joh. Zelahn.
Carl Lindmark. Sam. Söderberg.*